

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان حفظ نباتات کشور

راهنمای شناسائی و ردیابی

آفت قرنطینه خارجی

شپشک قهوه

Coffee mealybug

***Planococcus lilacinus* Cock**

Hemiptera:Pseudococcidae

تهیه و تنظیم:

احمد چراغیان

دفتر پایش و تحلیل خطر

1404

شپشک قهوه

Planococcus lilacinus Cock

Hemiptera: Pseudococcidae

Common name:

cacao mealybug, coffee mealybug

Synonyms:

Pseudococcus deceptor Betrem,
Dactylopius coffeae Newstead,
Planococcus deceptor,
Pseudococcus coffeae (Newstead),
Pseudococcus tayabanus Cockerell,
Tylococcus mauritiensis Mamet

Pseudococcus lilacinus Cockerell
Planococcus crotonis (Green)
Planococcus tayabanus (Cockerell)
Pseudococcus crotonis (Green)
Dactylopius crotonis Green

اهمیت اقتصادی:

این حشره یکی از آفات مهم درختان میوه مرکبات، گواوا، قهوه، نارگیل، انار و انگور می باشد، در تراکم شدید با عث کاهش سطح فتوسنتز گیاه و تجمع توده قارچ های فوماژن بر روی میوه و برگ درختان می شود، لذا با توجه به اهمیت این آفت در لیست آفات قرنطینه ای ایران و بسیاری از کشورها قرار گرفته است.

میزبانها:

انواع درختان میوه، از جمله درختان مرکبات، گواوا، قهوه، نارگیل، انار و انگور، به عنوان میزبان های مهم این آفت محسوب میگردند، لیست کلی سایر میزبانهای این آفت به شرح ذیل میباشد:

Major hosts (میزبانهای اصلی): *Annona muricata* (soursop), *Bauhinia* (camel's foot), *Ceiba pentandra* (kapok), *Citrus*, *Coffea* (coffee), *Coffea arabica* (arabica coffee), *Coffea canephora* (robusta coffee), *Psidium guajava* (guava), *Theobroma cacao* (cocoa)

Minor hosts (میزبانهای فرعی): *Annona squamosa* (sugarapple), *Bambusa vulgaris* (common bamboo), *Cocos nucifera* (coconut), *Dioscorea* (yam), *Mangifera indica* (mango), *Punica granatum* (pomegranate), *Tamarindus indica* (Indian tamarind), *Vitis* (grape)

پراکنش جغرافیایی:

آسیا: بنگلادش، برونئی دارلسلام، کامبوج، چین، هند، ژاپن، اندونزی، مالزی، مالدیو، میانمار، لائوس، فیلیپین، سریلانکا، تایلند، ویتنام، یمن.

آفریقا: کومور، کنیا، ماداگاسکار، موریس، سیشیل. اقیانوسیه: گوام، گینه جدید، پاپوا، جزایر ماریانا، کالدونیای جدید. آمریکای مرکزی و حوزه کارائیب: جمهوری دومینکن، السالوادور، هائیتی. آمریکای جنوبی: گینه

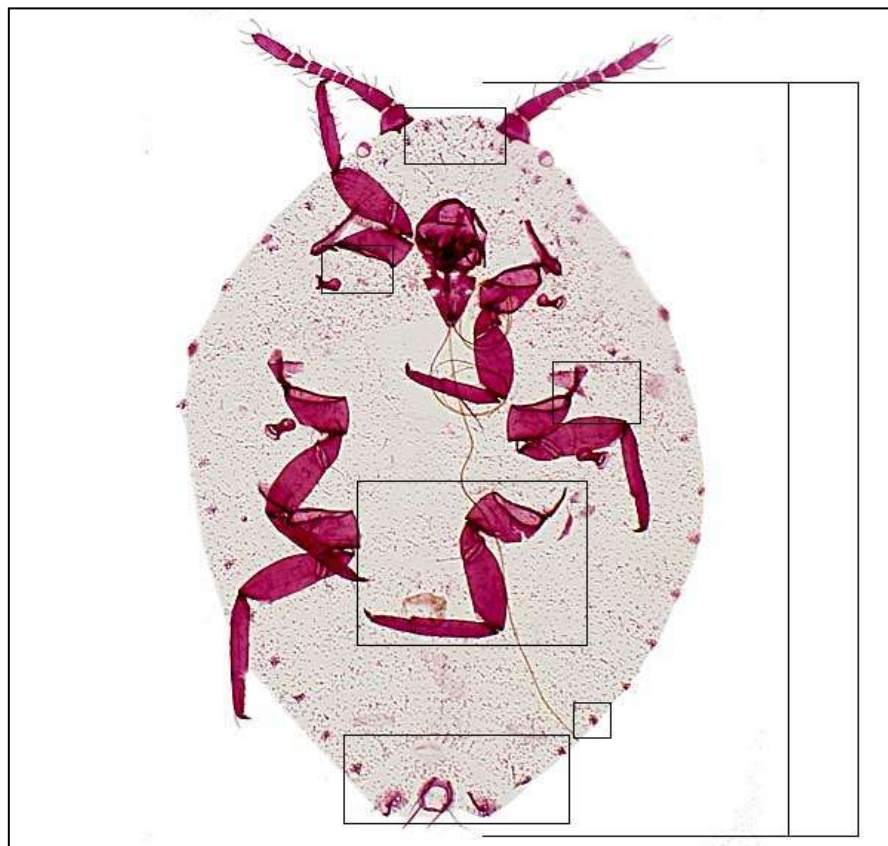
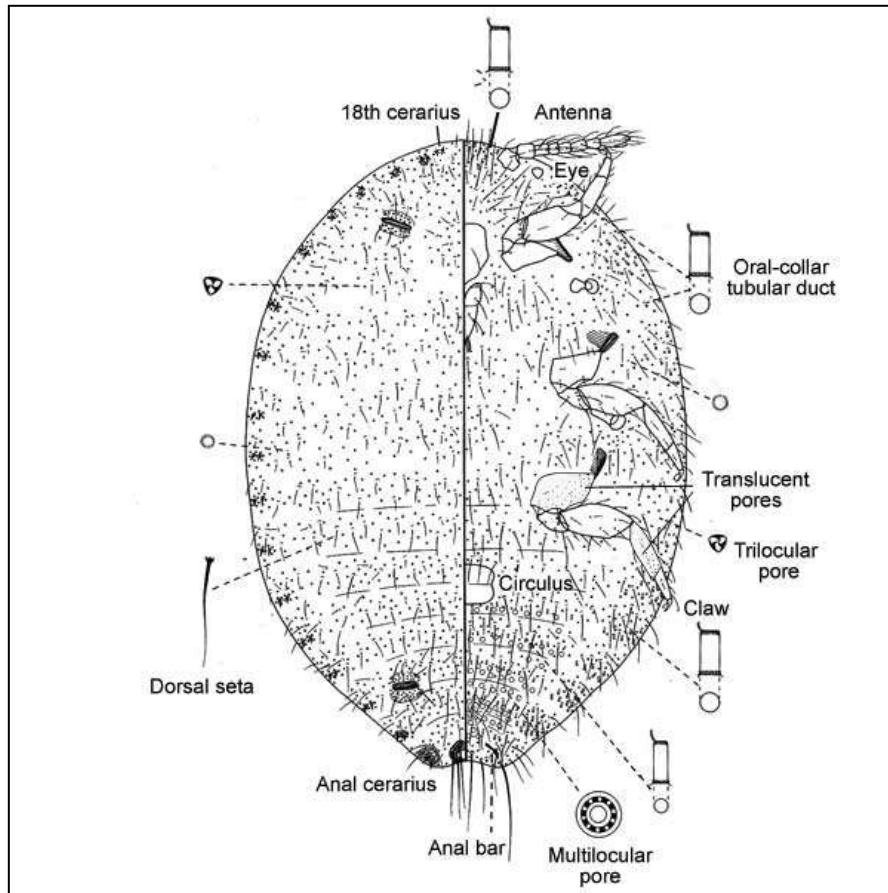
نقشه پراکنش آفت شپشک قهوه

شکل شناسی:

شپشک های ماده دارای بدنی بیضی شکل و کشیده، به رنگ قرمز متمایل به قهوه ای، بدن پوشیده از قشر هومی، طول آنها 1/2-3/1 میلی متر، و عرض آنها 3-0/7 میلی متر، دارای 18 جفت موی رشته ای، رشته های انتهائی حدود 5 میلی متر طول دارند، بر روی سرسی (cerarii) شکم دارای 18 جفت موی حاشیه دار است، طول ران پای عقبی 2/1-2/8 برابر عرض آن می باشد.

شپشک قهوه

شیشک قهوه

زیست شناسی:

در مناطق جنوب شرقی آسیا سیکل کامل آفت حدود 40 روز طول می کشد (van der Goot, 1917). حشرات ماده هر کدام 55-152 عدد تخم میگذارند، تخم گذاری آفت معمولا بر روی شاخه، برگ و دمگل میوه انجام می شود، بعد از 24 ساعت تخم ها تفریخ می گردند، دوره پوره گی آفت 25-20 روز می باشد.

علائم خسارت:

علائم خسارت این آفت مانند بقیه حشرات این راسته است، این شپشک ها بر روی رگبرگ اصلی برگ های انتهائی و از آندهای آبکش تغذیه میکنند، در تراکم محدود خسارت آنها چندان شدید نمی باشد، ولی در تراکم بالا باعث توقف و کاهش رشد گیاه، زرد شدن و خشک شدن برگ ها، کاهش محصول و در نهایی از بین رفتن کامل گیاه میزبان میشوند، فعالیت این آفت همراه با ترشح عسلک بوده، که مورد توجه زنبور ها، مورچه ها و حشرات دیگری باشد، فعالیت و رشد قارچ های فوماژن بر روی این عسلک، باعث ایجاد توده سیاه رنگی بر روی برگ ها و باعث کاهش سطح فتوسنتز گیاه میزبان می شوند، خسارت آفت به میوه بصورت کاهش رشد کمی و کیفی و افت کیفیت و بازار پسندی آنها مشاهده می گردد.

شپشک قهوه

راههای انتقال و انتشار:

یکی از راههای عمده گسترش این آفت به نقاط دیگر و در تجارت بین الملل نقل و انتقال قسمتهای رویشی گیاهان میزبان، بخصوص نهال، قلمه، پیوندک و میوه آنها می باشد.

اقدامات قرنطینه ای:

این آفت در لیست آفات قرنطینه ای ایران و بسیاری از کشورهای قرار گرفته است، باید از ورود و نقل و انتقال اندامهای رویشی بخصوص ساقه، برگ و میوه گیاه میزبان جلوگیری شود و در صورت ورود، این اقدام های وارداتی را به منظور اطمینان از عدم آلودگی به تخم، پوره و شپشکهای بالغ، بررسی کامل گردند و در صورت نیاز در گلخانه قرنطینه ای برای مدت لازم تحت مراقبت های قرنطینه بعد از ورود قرار گیرند.

روشهای ردیابی و بازرسی:

لازم است بطور مرتب با انجام بازرسی های قرنطینه بعد از ورود، میزبان های وارداتی را جهت مشاهده تخم، پوره و شپشکهای بالغ بر روی برگ، ساقه، شاخه، دمبرگ و میوه بررسی گردند، ردیابی آفت عمدتاً از طریق بازدید و بررسی چشمی در باغات جهت مشاهده آفت و مراحل مختلف زندگی آن امکان پذیر است.

بازرسی نهالستان، درختان میزبان و میوه های وارداتی جهت ردیابی آفت شپشک قهوه

CAB International. 2025. Crop Protection Compendium. 2025 Edition. CAB International. Wallingford, Oxon,UK.

<https://gd.eppo.int/taxon/PLANLI/distribution>

Loganathan, M.; Suresh, S. A record of mealybug, *Planococcus lilacinus* (Cockrell) (Pseudococcidae:Hemiptera) on cauliflower. Insect Environment 2001 Vol. 7 No.1 pp.11-12.

http://www.sel.barc.usda.gov/ScaleKeys/Mealybugs/Key/Mealybugs/Media/html/Species/Planococcus_lilacinus/Planococcus_lilacinus.html

http://www.ces.csiro.au/aicn/name_s/b_3301.htm

<http://www.fera.defra.gov.uk/plants/plantHealth/pestsDiseases/documents/plano.pdf>